„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторницом на по табака

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
за по године . . . . . 7 ф. — н.
за четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте сваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Појединих бројева стају 10 новч.

БРОЈ 112. У Новом Саду у недељу 22. јула (3. августа) 1884. ГОДИНА XIX.

СЛАВА СРПКИЊАМА!

Векови који су прохујали над главом српскога народа мало су му донели светли и радосни дана.

У оним давним вековима када је Србин напустио своју колевку па населио опустеле крајеве балканскога полуотока, била му је мисао водиља: да прибере и уједини растурену снагу своју.

У вековима када је већ прибрао и ујединио ту своју снагу, у добу Немањића, у својој самосталној кући и држави, била му је мисао водиља: да удари тој држави стална темеља, да је учврсти и заштити, да је рашири и унапреди.

Но усуд је тада друкчије усудио био српскоме народу.

Уједињена и заснована самостална српска држава клону под неодољивом навалом азијатскога дивљаштва.

У добу робовања јачем но горем од себе, у добу када је кужни и ледени дах силе и варварства немилице затирао и сам животни дах српскога народа, била му је мисао водиља: да одржи име и понос свој до бољих времена — јер је свака сила само за времена.

У сва та три раздобља, у доба себе, у доба самосталности, у доба робовања имао је наш народ увек један и исти сталан, чврст, непоколебив ослонац у тежњи, у раду и у борби својој; тај ослонац му није никада дао да клоне, да се умори, да малакше.

Тај чврсти ослонац, тај стуб на коме од векова почива цео наш живот — то је дух народа Српскога!

Неслога и несвест могле су да нас растроје и ослабе, сила и моћ могле су да нас оборе и растуре — оне су могле много али нису могле све. Нису могле да потру у души нашој, нису могле да истчупају из срца нашега оно што нам је у душу улио, што нам је у срце усадио сам Бог и природа, што ће с нама и у нама да траје док тече и једнога Србина на свету — нису могле да затру, да искорене дух српског народа.

Малени смо бројем и слаби смо снагом међу орјашима нашега века — али и међу онима који су данас великани међу народима, мало је њих који су толико снажни духом колико је то српски народ.

Данашње напредно доба које не мери људе и народе пећу но памећу, одаје нам и одаће нам још и више признања, да смо ми Срби за доба своје прве самосталне власти и државе били међу браћом предњаци, народ не само срчан, чио и јуначан него и народ будан, свестан и културан.

Данашње напредно доба које прибира на есап напретке просвете и људске културе, одаје и одаће нам још и више хвалу, да смо ми Срби у вековима робовања и борбе за опстанак и грудима својима заклањали и богати запад и очували у души својој тежњу за слободом и напретком.

У кога се народа дух његов исказује за доба мира онаким напредним културним радом, за доба борбе онаком јуначком борбом, за доба очаја онаким поносом — као што се исказао дух народа српскога толиким споменицима српске културе, толиким славним бојевима за слободу, тако дивним народним умотворинама — томе народу уписује и усуд у књигу живота још многе светле и напредне дане.

У великој књизи живота и рада људи и народа, у повесници народа и света, писало је до сада на једном листу светлим словима: да је Србинов ум исказао себе у напредним законима и установама, у дивним грађевинама, да је Србинова мишица одолела и надбила у орјашким бојевима, да су Србинове гусле опевале славну прошлост, спасле садањост и засновале будућност нашег народа.

Српкиња је уз Србина, уза сва та чувена и славна дела његова стајала скромно и чедно у присенку. За доба раздора и неслоге она је била бранич правде Бога истинога, за доба љутих бојева она је видарица тешких рана, — за доба очаја и борбе за опстанак рода и народа она је чиста Весталка која на домаћем огњишту чува свети огањ српскога имена и народности, која песмом и причом точи у млада срца медовину народног језика, која чува и храни светињу кућног и народног обичаја.

Али ако је дух Србинов стварао дела којима се клања и диви свет — душа Српкињина радила је свој рад тихо нечујно.

Душа Српкињина силази у срце и из тога срца потиче реч која светује и учи, лечи и залаже, диже и соколи — из тога срца извире песма која прижељкује нежно као славуј у лугу те нас опаја и заноси. Душа Српкињина силази у вредну руку њезину те се на ту руку ослања кућа наша чвршће но на земљу; та нам рука работом својом реси кућу да нам је кућа и лепа и мила, да нам је у њојзи слатко отпочинути од труда и умора, да нам је кућа наша и огњиште домаће чисто врело да њиме освежимо и занављамо изнурену и истрошену снагу своју.

Вековима ради та божија душа Српкињина све то тихо и нечујно, вредно и истрајно — али данас је дошао једва једном дан, да се и Српкињино име златним словима запише у ону велику књигу од живота, у културну повесницу нашега народа и света, да ту светли и блиста свем свету на видику.

Србин је уписао у ту књигу име своје оштрим длетом, челик сабљом и пламеном речи.

Српкиња не пише, она везе у ту књигу име своје иглом од биљура а поднизује га само једном али великом и светом речи: љубави.

Онај исти дух народа српскога који се исказивао досада у свима делима Србиновим — исказује се ево данас у раду Српкиње.

Народна рукотворина Српкињина — ступа данас први пут чедним али смелим и поузданим кораком пред цео образовани свет и на свакоме рукотвору томе пише јасно, мило и лепо да је изљуштен из дубљине душе Српкињине.

Заиђите од ћилима до ћилима, од веза до веза, од шупљике до шупљике, од трубе до трубе, од убруса до убруса — од свега тога шаренога, кићеног, златнога рукотвора — на свакоме ћете осетити топли заносни дах поетичке душе Српкињине.

Изложба народних и вештачких рукотворина Српкиња — то су нове српске женске, песме али нису то песме испеване речи и грлом но то су неме песме изатканe чунком и извезене иглом.

Грандиозна је ово поезија — као што су грандиозне и наше речите народне песме.

Песме народне пронеле су српско име по целоме образованоме свету — по њима нас је судио свет да смо свесни и будни.

Народне и вештачке рукотворине Српкиња — ове нове дивне химне укусу, вредноћи и радиности српској — прибавиће Српству славе и хвале на пољу рада и привреде.

Рад је душа нашем веку — рад је данас племенита дужност свакога на свету.

Српкиње излазе ево данас пред тај велики свет — радом својим и свет ће их судити по томе раду.

На хиљаде лепих и дивних рукотворина, што су их створиле вредне руке наших матера, љуба и сестара Српкиња, војеваће од данас тихо и скромно, да се призна Српству, да је оно још вазда живо, чило и способно за сваки напредак — да заслужује бољу судбину, ведрије и светлије дане.

„Бој не бије свијетло оружје, већ бој бије срце у јунака“.

Српкиње су данас тај наш јунак.

Слава Српкињама!

С. В. П.

Једном београдском „журналу.“

Последње две године покренуто је у престоници српској више вашарских листова, од којих је једноме име: „Нови Београдски Дневник.“ У спољним питањима управља се овај лист по пештанским и бечким повинама, јер што ове пишу о нама против Русије, против Гледстона, исто то пише и он, сва могућа зуцања по београдским сокацима и каванама можете читати у овоме листу; укус својих читалаца облагорођава тај лист најтачнијим извештајима о београдским крадљивцима, блудницама и њиховим болестима; од времена до времена хоће тај лист и да чита буквицу књижевницима, научницима, књижевним друштвима и разним „надлежнима“; најпосле хоће он себи да допусти и најружније насртаје на част и име наших заслужних и уважених трудбеника око напретка народног.

Чујте само.

Управник наше државне штампарије г. Стева Рајчевић познат је на сва четири краја Српства као човек, који свој посао скроз и скроз разуме, који се одликује ретком вредноћом, усталачношћу, одлучношћу, љубављу к тачности и уредности и најозбиљнијом строгошћу, која га поставља у стање да може одржати примерен ред у државној штампарији поред сто млађих: слагача, слагачица, шегрта, ливаца, машиниста, сушионичара, каменорезаца, дрворезаца, радника у маркарници, робијаша и њихових чувара, чиновника при каси и књиговодству, фактора, књиговезаца, разних муштерија итд. Сви наши књижевници без разлике политичне боје признају да је г. Стева за 20 година свога службовања стекао неоцењиве заслуге за штампарску уметност у Српству и за унапређење српске књижевности и да између свију штампарија српских државна штампарија ради најлепше и најјефтиније. Шта више и енглески путници тврде, да су радови наше државне штампарије најлепши на целом балканском полуострову. Ако ко сумња о истинитости ових наших речи, ми му препоручујемо да прочита у „Србадији“ за год. 1881. чланак „Наше штампарије“ од Јована Бошковића, а у „Авали“, бр. 9. да прочита чланак „Наша државна штампарија“ од а—в. А у „Новом Београдском Дневнику“ могли сте недавно читати, да је под Рајчевићем технички рад у државној штампарији опао; да су књиге, које из ње излазе испод сваке критике, да г. Стеву хвале само његови лични пријатељи, дужници и они, које он у винограду своме гостољубиво дочекује. И какве још клевете није речени лист изнео па г. Стеву.

Од почетка ове године почео је био у Београду да излази један самосталан и независан лист за књижевност и забаву, под именом „Авала.“ У овом листу, који је до месеца маја излазио, можете читати чланака, који одговарају нашим књижевним и просветним потребама. Нарочито је занимљива једна биографијска прта од Ј. Ђорђевића, „Чучук Стана“. Тек што је шест бројева Авалиних изишло, дигло је на њу повику „Нови Београдски Дневник“ у своја три броја, назвавши је „листом неваљалим.“ Ако би кога интересовала лекција, што ју је добио „Нови Београдски Дневник“ за свој нападај на „Авалу,“ препоручујемо му, да прочита Авалин чланак у 7. броју са насловом: „Нови Београдски Дневник и Авала.“ После овога одговора ћутао је „Н. Б. Дн.“ штоно кажу као риба.

И с једне и с друге стране Саве и Дунава познато је светло име Јована Ђорђевића, негдашњег одличног професора и историје географије на гимназији новосадској, секретара Матице Српске, уредника Српског Дневника, оснивача народног позоришта, директора гимназије најпре шабачке а по том београдске, а сада професора учитељске школе у Београду. И с једне и с друге стране Са-

ЛИСТАК.

АСПАСИЈА.

РОМАН ИЗ ЖИВОТА СТАРИХ ЈЕЛИНА.

НАПИСАО РОБЕРТ ХАМЕРЛИНГ.

(Наставак 17.)

У то су скинули већ заставу, која је са Пикне Атињанима оглашивала, да ће тог дана бити народна скупштина. Кад се застава свине, то је знак, да се скупштина почиње. Сад се пожури и грошићар из Алимунта те уђе у ограђен простор а опрости се са Сикијоњанином пола с поносом, пола са сажаљењем, што је Сикијоњанин морао остати пред оградом. Као у пуном гњезду тичијем цркут, тако се овде разлегла смеса гласова у Атињагâ, што се гурали по широкоме простору.

Тада повиче телал један, да се народ смири. Јасни му глас зазвучи надалеко по вису. Утиша се све.

Сикијоњанин је остао на оном месту, где је мало час диванио са грошићарем из Алимунта, па је сад гледао, колико је из те даљине могао, шта се збива на пространоме сабориштy, што је било дупком пуно. Место је његово било мало узвишено, те је могао над главама народа прегледати све.

Па тако је видио, кад се људи сасвим смирили, како су унаоколо носили прасе, што је било заклано у име требине, па како су крвљу прасећом попрскали сабориште и клупе. Видио је затим, како су потпирили јаку ватру и принели праву жртву. И наново је чуо глас телалов, који је свечано призивао богове. Видио је, како се испред пританâ дигао један, како су Атињани прионули да чују, што се чита из неког писмена, на коме су зацело написани били пред народ изнесени предлози стратига Перикла и претходне пресуде савета, како се затим опет телал дигао, да пита, ко жели говорити о томе предмету; видио је, како се сад пењали говорници на говорницу, како су по старом обичају мећали на главу венац миртов, како су говорили народу; видио је, како народ одобрава или негодује, час веданим слуша, час немирно узавре, најпре лагано, као класје, кад га ветрић савије, а затим бурно, с лармом и виком, као гора, кад бура по њој бесни, тако, да је телал на миг првога притана морао гласно повикати, да буде мира; видио је, како покатад, кад се не слажу мњења, хоће да дође већ до туче, како овде човек један од народа песницом прети олигарху једном, онде опет један присталица Лакоњана на сва уста грди и ружи народњаке а дигао већ палицу; видио је, како велика маса народа као из једног грла кличе и одобрава а олигарси или мрмљају или ћуте као заливени; па онда је опет видио, како олигарси и лицем и рукама и гласом исказују своје задовољство а народ у љутини виче и прети.

Тако је прошло неколико сати. Час надвлада ово мњење, час оно, час је овакав, час онакав расположај.

Сад ће се наново на говорницу попети стратиг Перикле, који је још пре говорио народу али само у неколико речи. Опет се све утишало. Мирно и достојанствено дизао се посред народа лик тога човека, што су га звали Олимпљанином. Није Перикле млатао рукама ни много се превијао. Рука му је била у горњој хаљини. Али му је глас звучио чудновато и продирао у срце слушаоцима. Сикијоњанин је чуо звук гласа тога, речи није могао разумети па је ипак као неком чаролијом обузет слушао те гласе, што су били мили и благи, као поветарац са запада, али уједно и снажни, као гром, што се лагано ваља по небу.

Наједаред види Сикијоњанин, како је Перикле извадио руку из горње хаљине, у којој је досад била, па како ју пружио, показујући на вис Акропоља, што се дизао баш преко пута.

Кад је Перикле пружио руку, окренули се сви Атињани, што их се ту слегло неколико хиљада, па сви погледали у правцу пружене руке говорникове на свети вис Акропоља, што се сијао на сјајној светлости сунчаној. И Сикијоњанин се осврнуо. Изгледало је, као да се свети онај вис све јаче и јаче стао светлити, као да лебди над њим нов, тајанствен блесак. А тајанствен блесак тај, што се сјао са Акропоља, као да се огледао и одсевнуо у очима Атињанâ, који су нетренимице преко гледали. Изгледало је, као да се тамо на звук речи Периклових пред душевним њиховим очима нешто указује, што телесне очи још нису кадре видити. Тако је било, као да хоће брег да се крунише чаровном круном, која ће преживити многе круне владалачке и претрајати многа поколења људска а мирно светлити у чистом сјају, док је света и века . . . .

Чуо је Сикијоњанин, како су одјекнуле громовите речи Олимпљанина Перикла, видио је, како је говорник скинуо с главе венац, како се сишао а народ му кличе и честита, како је притан-председник позвао народ, да гласа, како се народ позиву одазвао и дигао руке, како је објављена била одлука и најпосле како је телал на миг пританов викнуо, да је скупштина свршена.

Народ се гомилама стао враћати кроз отворену ограду. С узбурканим таласима слила се та река низ обронак Пикне. Сикијоњанин дочека пријана свога Алимунћанина па га запита:

„Но, како је прошло, пријашко?“

„Све смо одобрили! кликне грошићар а очи му све севају. „Најпре смо надгласали олигархе и пристaлице Лакоњанâ“, настави, „и

ве и Дунава познато је даље, да је Јован Ђорђевић човек ретког класичног изображења, и да му је најјача страна знање опште историје и географије, што је потврдио особито критиком својом на Зечевићеву историју света, штампаном у 133., 134., и 135., књизи Матичиног Летописа. Најпосле позната је и тамо вама и овде нама једна особина Ђорђевићева, којом се мало ко у нас Срба поноси, а та је: поред свестране научености права античка скромност.

Па и овакав научник и професор српски у нас се у Београду блатом каља. Знате ли, како се пише о Јовану Ђорђевићу у „Новом Београдском Дневнику“ поводом његове темељне критике на Зечевићеву историју света? То је вредно да чује српски свет, да би видео, до ког су ступња подивљале нарави у ни једног писца, професора и васпитача младежи наше у Србији, јер треба да знате, да су речи, што су просуте против Ђорђевића а штампане у поменутом Дневнику, излетеле на уста Милоша Зечевића, васпитача младежи српске кроз четврт столећа у београдској гимназији; и треба да знате, да те речи Зечевићеве код нас овде многи потписују, који се рачунају у „интелигенцију.“ Ево како се пише у „Новом Београдском Дневнику“ о Јовану Ђорђевићу: „гадан ситничар“; „то је необично прикривена подмукла и злурада природа“; „насртљивац“; „један изанђали старац“; „брбљави комедијант“; „остарело па отупело“; „васпитаник Мађарорсега“; „један безумник“; „један сметењак“; „безобразник“; „стид га било од старости своје“; „ропска душа“; „критичар који блебеће језиком првог књижевника римског“; „један бездушан и неправедан старац“; „највећи себичњак“; „већи је шерет него глупак“; „скандалозни безобразлук критичарев“; „ропска и удварачка природа његова“; „обично задиркивало, које не води рачуна ни од оно мало памети и образа, ако му је што год остало“; „ех подлаци и тунејадци, докле ли ће нам така памет баратати по школама“; „у бесомучној пакости спушта се још и у блато јавног денунцијанта“; „међер је овај сметењак угурсуз in folio“; „на што да трошиш речи, кад оне ма колико биле убедљиве не могу изазвати ни искре румени на окорелом лицу његовом“; „безобразна незналица педагошка.“ И т. д. и т. д.

Оваким се ето речима напада у „Новом Београдском Дневнику“ на научника и професора, који је поменутом својом критиком прегао, да наше гимназије и реалке ослободи од књиге, која никако није за школу, и да младежи српској олакша учење опште историје.

Па у којем се листу овако бесомучно напада на таког једног трудбеника на пољу просветном, какав је Јован Ђорђевић, зар тај лист да се не баци блатом и на „Заставу“?

Чујте фактум, који је „Новом Београдском Дневнику“ дао повода, да неки дан „всјак зол глагол“ проспе на лист ваш. Тај је фактум, што је српски клуб у Загребу једногласно прогласио „Заставу“ својим органом. Услед овог фактума да се помами наш „Н. Б. Д.“ Чисто гледате како му од једа крвава пена иде на уста.

У своме броју од 4. јула донео је овај вашарски лист на првом месту дугачак чланак са насловом: „Срби у Хрватској и Застава.“ У овоме чланку куми и преклиње београдски орган свим свецима српски клуб у Загребу, да се клони „Заставе“ и њеног заступања. Па да видите, јаки су и разлози, због којих српски клуб треба да послуша савет „Новог Београдског Дневника.“ Има их четири.

Један је то, што је „Застава“ доста удаљена од позорнице, на којој се развија рад и напредак Срба у Хрватској.“ Овај је разлог нашем Дневнику без сумње пао на памет с тога, што он овако умује: Кад ја „Н. Б. Д.“ немам појма ни о српским односима у Земуну, београдском предграђу, како ће „Застава“ моћи разумевати оно, што се збива чак у Загребу?

Други је разлог, „што је „Застава“ орган једне нове српске странке, коју сви Срби не одобравају, па није право, да јој се Срби из Хрватске слепачки придруже. То би значило, да они одобравају њен рад, а тиме би се замерили Србима у Угарској.“ Сиромах „Н. Б. Д.“! По његовом мишљењу вредио би српски клуб у очима Србаља у Угарској јамачно онда, да је својим органом прогласио тамошње „Српско Коло“, које је срећно већ дотерало до Јаше Томића.

Сад да чујете трећи разлог, који је тако јак, да би част чинио и „Српском Колу.“ „Застава“ је лист, који је самога себе преживио. Слабо је уређивана, и ни сама не зна ни шта ће ни куда ће.“ Истина жива! Ви тамо немате ни појма о томе, како треба лист један уређивати, па да свако каже: Аферим. Треба то да учите од „Н. Б. Дневника“, који о нашим уваженим професорима и научницима уме онако писати, као што „Срп. Коло“ о тамошњим родољубима пише. Треба да се научите грдити све који су поштени, па им за тим подметати да они то чине, а ви да сте невини као новорођено дете. Тако се нећете преживети, него ћете изгледати да сте од новог кова као и „Н. Б. Д.“

Четврти разлог, због којег српски клуб треба да се клони „Заставе“ јесте најоштроумнији. Гласи: „Српска странка у Хрватској треба да се осврће и на „Заставино“ држање према Србији. Ми се не клањамо влади, ми не захтевамо од Срба из Хрватске, да бране ма коју владу у Србији, али мислимо, да они не могу одобравати и следовати „Застави“ у погледу Србије. „Застава“ се блатом баца на свакога у Србији. Она не ће да поштује ни онога, коме ми сви одајемо највећу пошту — самога српскога владаоца. „Застава“ скоро у сваком броју вређа Србију“. Шта велите господине уредниче, да ли се може замислити већа перфидија, него што је исказана овим речима? „Застава“ вређа скоро у сваком броју Србију“! Ако је бесомучном писцу ових речи Србија то исто, што и овај или онај њен министар, чија је неупутна дела „Застава“ осуђивала, онда је она од свог постанка па до данас готово у сваком броју вређала Србију. „Застава“ неће да поштује ни онога, коме ми сви одајемо највећу пошту — самога српскога владаоца“. Оваку клевету баца на ваш лист „Нови Београдски Дневник“, којем је одговорни уредник Влада Милојевић, бивши уредник радикалског шаљивог листа „Ћосе“. Таке клевете умеју на другога да бацају само „радикалне удворице“, којих ми овде имамо у више егземплара, а без којих ни ви тамо нисте, јер лањски наш београдски а садашњи ваш новосадски Јаша Томић јесте по свачем рођени братац уреднику „Новог Београдског Дневника“.

Па оваки бесомучници намећу се још и за саветнике. И то коме се намећу? дру Јовану Суботићу чију је педесетогодишњицу књижевног рада пре месец дана славила Матица Српска; Јовану Живковићу, којем ако ичега треба, али зацело савета од радикалних удворица београдских не треба; Васи Ђурђевићу, који је један од најобазривијих и најодличнијих чланова сабора хрватског; Стеви Поповићу-Вацком, који је као негдашњи уредник „Заставин“ 18 месеци одседео у мађарском затвору за један чланак њен, и који као мало ко Српство познаје и његове односе; овој четворици и још другима намећу се за саветнике.

Према свему овоме, што до сада рекох, треба ли се чудити, што оваки бесомучници, као што су Милојевићи и Томићи, нападају на „Заставу,“ и што им је црн Светислав Касапиновић, којем је у јавном раду водиљом истина оних речи, што их је знаменит један немачки историк на завршетку своје историје написао: Die eine grosse Lehre der Weltgeschichte ist Maesigkeit (једна једина велика поука историје света јесте умереност.)

У Београду 15. јула 1884, **С.**

Политички преглед.

Не прође тако рећи ни један дан а да **Немци у Аустрији** наиме такозвана уставоверна странка у својим гласилама не залелече, како их садања „славенофилска“ влада грофа Тафа ув-а зид притискује, да, бајаги, не могу душом дахнути, њих, који су правии једини представници и чувари државне мисли аустријске. Тако Немци. Доказано је до сада већ по сто пута, да су сасма измишљене све тужбе о притискивању немачког елемента у Аустрији, с тога се нећемо код тог питања много ни задржавати. Све што је „славенофил“ гроф Таф Славенима у Аустрији „учинио“, редукује се на непристрасно извађање оних закона, које су „уставоверци“ немачки сами створили, а од тога до превласти славенског елемента, за којом у осталом Славени аустријски и не теже, јесте још веома далек пут. То и Немци врло добро знају, но они би овим лелекањем да прикрију праве болове своје, болове који потекоше са делимичног укидања превласти „уставоверног“ елемента, који је народе аустријске сматрао тек само као просто оруђе за постизавање својих себичних смерова. Нећемо дакле тим тек само привидним јадима немачким да се бавимо. Друго је, на што смо услед неких најновијих догађаја принуђени обазрети се. То је онај патријотизам аустријски, што га „уставоверци“ при сваком насртају против Славена аустријских искључиво за се рекламују. Као што се и у Угарској Славенима подмећала а делимице и дан данас још те подмећу разноврсне противничке па чак и противдржавне тенденције — које су у ствари сасма неосноване и пука измишљотина чивуцких новинара, који у сејању раздора међу народима ове монархије налазе најбоље средство за своје себичне рачуне — кад год би народи ти затражили законом зајемчена им права и устали у обрану тих права својих, тако исто су и Немци у Аустрији и најблажији израз симпатије тамошњих славенских племена прама осталим Славенима жигосали ни чим мањим, већ издајством државне мисли аустријске.

А како изгледа тај хваљени патријотизам „уставоверацa“ немачких? Пустимо нек дела говоре. У претпрошли уторак била је у Липисци у краљевини Саксонској светковина немачке стрељачке задруге, којој су, разуме се, присуствовала и многа „браћа“ из Аустрије. На „свечаном“ банкету пала је много која здравица и изречено је више беседе, разуме се и једне и друге скроз и скроз „патријотског“ садржаја. Адвокат Барт на пример је рекао како је Аустрија од кад се од Немачке оделила увидила, да обе ове државе спајају неразрешиме силе, и да Немци у царевини немачкој стоје раме уз раме Немцима у Аустрији, која је од вазда била чврст бедем против Славена. На то је бечлија др. Коп одговорио како је свеза која спаја Немце из Аустрије с онима из Немачке тако јака, да је ни рат брата против брата није могао раскинити. Споменув како је народ немачки у Аустрији и Немачкој заједницом својом запечатио заједницу што је владари ових држава међу собом склопише, рече: „Немци у Аустрији с усхићењем поздрављају сваке године цара немачког, и пред-а-њ се свуда цвеће сипа. Немачка љуби Аустрију као дело немачке руке и рада немачког. Зарецимо се као пријатељи и браћа, па ће се остварити мисао за којом сви тако јако тежимо: јединство здружиће нас у једну целину, у једну домовину.“ — На ове „патријотске“ речи бечлије Копа, одговори градоначеоник липиски Трендлин, да аустријски Немци не војују само за себе, већ и за своју браћу у Немачкој, услед чега су ови обвезани, да се браћи на невољи нађу. „А уздам се сигурно, заврши говорник, да ће доћи право доба, да ћемо с њима сложно и заједнички у бој полетити.“ — Ето верне слике патријотизма немачких уставоверацa. Питамо: кад би се Славени ове монархије датом приликом у овом смислу изразили о заграничном Славенству, шта би на то рекли монополисте патријотизма у овој држави? Не зна човек заиста чему више да се чуди, и рецимо, диви, да л безобразном разметању, које Аустрију проглашује „делом немачке руке и рада немачког,“ или дрском наглашавању спајања „у једну целину, у једну домовину,“ или најзад, најблажије да речемо, беспримерном немару државне власти, која се овоме „патријотскоме“ раду „уставоверних“ Немаца сасма невешта чини. Близу двадесет милијона аустријских Славена нису дакле Аустрији ништа привредили. Да дивне скромности! Заиста, још једна ера „уставоверне“ владавине Немаца аустријских и — Аустрија је била.

Читаоцима овога листа познато је, како се противславенска штампа јевропска из дана у дан неком ванредном истрајношћу подвргава узалудном послу, да по што по то докаже противност у односима између Русије и појединих славенских племена. И најмања несугласица у том погледу довољна је дотичним „представницима јавног мњења јевропског“ да дуну у сва свирала, мислећи зар да ће услед те громопуцателне свирке њихове попадати сви бедеми славенске узајамности, слично оној гатци из старога доба о паду града Јерихона. Наиме **односи међу Русијом и Бугарском** беху од вајкада трн у оку овим фабрикантима „јавног мнења јевропског“ и они све и сва употребљаваху да докажу ако не баш непријатељство а оно бар противност међу Русијом и народом бугарским. Колико је у томе истине, доказује и најновији догађај који се 12-ог о. м. збио на чувеном Шипка кланцу. Тог дана служио је ту српски митрополит Михаило свечан парастос у спомен блаженопочившем цару-ослободиоцу Александру II. и оним руским војницима, што приликом задње војне за ослобођење народа балканских падоше на Шипки „за цара и браћу православну.“ Тужној свечаности овој присуствовао је многобројни народ из северне и јужне Бугарске, а појање је обављала чувена певачка дружина Славјанскова. Кад је дружина појала „Сосјатими у покој“ и „Вјечнаја памјат“ народ паде на колена и клечао је док дружина појање не докона, шаљући Богу топле молитве за блаженство цара ослободиоца и погинулих војника руских. У беседи што ју је митрополит Михаило том приликом изговорио, нагласио је велике жртве, што их је народ руски принео и поднео ради ослобођења балканских Славена. Беседу ову говорио је Михаило посред надгробних споменика, и она је учинила веома велики утисак на сакупљени народ. Кад је појана химна у помен смрти блаженопочившег цара-ослодиоца, није било могуће видети лица ком сузе на очи не удрише . . . Помен имена владајућег цара руског Александра III. поздрављен је одушевљеним усклицима „живио“, а кад је певачка дружина на то почела певати народну химну, руску не би краја одушевљењу народном, и усклици „хура“ разлегали се по Шипки па све стране кад се сакупљени народ почео разилазити. — Боље лекције од ове нетреба такозваним представницима јавног мњења јевропског.

Колико смо право имали кад смо **вести о атенту против цара руског Александра** прогласили злонамерном измишљотином беспослених, ванредних новости жељних новирарских пискарала, то најбоље доказују извештај из Петрограда у ком се наваћа: Многи политички листови разнели су вест, да је варшавска полиција ушла у траг грдној завери. Можемо уверити, да је та вест а тако исто и остали романтички додатци њени плод огромне жеге, која је за последњих дана владала. Кругови, који су у таким стварима обично врло добро обавештћена, смеју се овој колико смелој толико и глупој измишљотини. О путу цара Александра говори се много, али је сасма измишљена и неистинита тврдња, да у меродавним круговима влада каква бојазан пред насиљем такозваних терориста. Ове странке нестало је поготово сасма услед удараца, што их је за ово неколико последњих година претрпила. Поводом тим, што су у Варшави затворили неки извесни број особа, од којих је већи део поново ослобођен, измислили су и написали беспослени новинари читаве романе. — Тако извештај петроградски, а сумње нема да њиме очепљена новинарска пискарала неће сада још већма ђипити против Русије. Кад би јој тиме могли и наудити, никад већег славља у израиљу новинарскоме!

Новосадска изложба народних и вештачких рукотворина Српкиња.

VI.

У овај мах када пишемо ове редове — субота је по подне — можеме свиколици који смо засукали рукаве око распоређивања изложака уздахнути класичком изреком: „Хвала богу сто је постављен!“ — Изложба је готова. Велика је то реч — готова. Ко је изустио нека стане па размисли шта је то стало труда и муке од замисли ове изложбе па до њеног сутрашњег отварања. — Но ко би још то есапио у овом часу у коме ћемо само одахнути — да се сутра отпочне нови посао који ће трајати од сутра па док не падне чекић на последњи клинац сандука који ће вратити излошке које се не продаду — излагачицама.

Изложба је готова - она је и поучна и лепа и сјајна — и „Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња“ — може сутра рећи: „Овај дан сатворисмо са сестрама и другама својима да му се обрадујемо и обеселимо“.

И биће то дан радости — јер се ено виђе већ свеже зеленило око славолука и шатора где ће се изложба отворити.

Последњи час — завршивања донео је изложби једну дивну српску женску рукотворину. То је велика икона „Погреб Христов“ коју је 1804. Јела Страхинића везла иглом по свили — посао диван од неоцењене уметничке вредности. Икона је та својина Српске Православне Црквене Општине Пештанске. Икона је та смештена у 6-тој дворани изложбе где су се морали сместити школске рукотворине — пошто су пет великих дворана у првом спрату препуних.

Његова Преузвишеност г. Аугуст Трефор кр. угар. министар богочасти и просвете поклања изложби особиту пажњу. Чим је позив примио изасла је окао свога заступника и повереника г. Јосифа Петерфија-Јагочкога који је јавио Начелници задруге да ће праћен стручном учитељицом гђцом Јанком Келер стићи у понедељак брзим влаком у Н. Сад у цели да проучава изложбу и да по томе поднесе о њојзи свој извештај. —

Перовођа задругин г. Аркадије Варађанин покушао је да из спискова изложака појединих места склопи статистику изложака. По тој статистици дошло је изложака из 48 места свега 3757 ком. Од ових су по врсти 1469 народна, 874 вештачка а 414 ком. школска женска рукотворина. Да се међу тим изложцима збирка разброје на поједине комаде — набројало би се више од 4000 изложака.

Пада нам у очи што из Руме и њезине околине нема ама баш ни клете рукотворине на изло-

---

одобрили смо војничку плату, плату судијама и улазнице у позориште. Помисли само, како се обрадовала сиротиња, кад смо упркос олигарсима сами себи све то одобрили! А што се тиче новог дивног светилишта Паладина на Акропољу, заједно са стражњом кућом за јавну благајну и са великим кипом Паладиним и на троје подељеним величанственим тремом, кроз који ће од сада пролазити литија Панатинеја, кад пође на Акропољ — а Фидија је већ све удесио, како ће бити — то нема ни једног Атинског грађанина, што их је год сад било на сабориштy, који не би половину имања свог дао, да величанствени храм већ тамо горе стоји онако саграђен, како нам га је Перикле описао и мал те не прстом показао. Само су они са дугачким брадама и дебелим палицама Лаконским стали зановетати — та знаш их већ. Доста је, веле, већ грађено; почело се већ и ново хрвалиште а и Одијон, могло би се још причекати са великим мраморним храмом на Акропољу, јер ће страшно много стати зидање. Али у то ево ти Перикла. „Ако ви Атињани“, рече, „нећете, да дате о јавном трошку израдити величанствено то дело по плану Фидијину и Иктинову, онда се већ заветовали и Ипија и Ипоник, и Дијонисодор и Пириламп и многи други најимућнији људи у Атини, да ће о свом трошку дати зидати, па те ће људе славити и хвалити, док је света и века, а не народ Атински!“ То је било доста. Можеш мислити, како смо се пожурили те дигли руке и стали на глас одобравати то, што хоће Перикле и Фидија. Па помисли, ми баш у највећем одушевљењу, ево ти наједаред Фидије; звао га Перикле, да нам разложи трошкове зидања и кипарије. Па онда нам стане Фидија: „Ако хоћете од слонове кости или од злата“, вели, „стаће моја Палада Атина оволико и оволико; од мрамора или туча пак само оволико и оволико“. — На то ти се онда заори са свију страна: „Од злата и слонове кости! Не треба само скомрачити, Фидија, па одмах почни!“ — Тако је и испричао све Атињанин, човек од народа, новоме придошлици из Сикијона.

Сва се Атина некако узрујала; саборлије са Пикне разнели су вест по свем граду.

Кроз јужну капију упутио се грошићар из Алимунта своме завичају. Поносио се као краљ какав, сањао о улазницама у позориште, о јавним играма, величанственим храмовима, сместиштима за благо, о киповима од злата и вилдиша, а радовао се свему томе, као да је већ готово па краси сопствену му кућу. Кога год је срео, свакоме је приповедио, шта се одлучило на Пикни, а кад је дошао кући, изашла му је на сусрет гарава његова жена са дететом на руци; чак се и њој свечано јавио овим речима: „Све смо одобрили!“

(Наставиће се)

жби, то се даје само тиме протумачити што се у оном крају израђује народних рукотворина за земаљску изложбу, која ће бити до године. За што се отуда није могло или хтело или није смело ништа послати на ову изложбу — о томе ћемо повести реч док се мало још по тање известимо о раду, који су у том погледу развила нека господа што стоје близо поджупанској управи у Руми. Можемо да се домислимо и за што се тако радило. С. В. П.

Дневне новости.

(Концерат војничке капеле варадинске у Каменици.) Извешћени смо да ће капела варадинске граничарске пуковније подмаршала Филиповића идућег понедеоника после подне око $^1/_2$5 сахата концертирати у перивоју каменичког властелина грофа Г. Карачоњија. Посетиоцима изложбе пружа се тиме још једно пријатно уживање, које ће наши гости за цело у програм свога борављења у нашем граду уврстити, у толико пре, што је за брз саобраћај међу Каменицом и Н. Садом довољно постарано, јер осим фијакера стоји гостима на расположењу локални пароброд „Нимфа,“ који ће у понедеоник после подне непрекидно возити између поменута два места. У случају неугодног времена биће концерат у уторак после подне.

(Наименовања у Троједници.) Службене „Нар. Новине“ јављају: Бан краљевина Хрватске, Славоније и Далмације обнашао је именовати за кр. поджупане: Адалберта Хлупа, Тодора Рогулића, Адолфа Мрачића и краљев. котарскога судца дра Драгутина Бенака; даље за кр. поджупанијске тајнике: перовође код кр. владе Милоуста Смодића и Виктора Узоринца, и кр. поджупанијске перовође: Јосифа Марковића, Драгутина Шлајхера, Хијацинта Михаљевића, Александра Винклера, Велизира Поповића, Мирка Цветковића, Валеријана Жувичића, Драгутина Јагића, Фрању Циракија, Јукунда Спархакла и Тодора Георгијевића; најзад за кр. поджупанијске перовође: пероводне вежбенике: Јулија Стајна, Павла Стојановића, Фрању Пилепића Јулија Хекера, Густава Кулчара, Мартина Драголића, Луцијана Брозовића, Степана Кенфеља, Јосифа Хохолача, Ладислава Лабаша, Јакова Шнајдара, Коломана Матачића, Антуна Гавеза, Милана Раданчевића и Светозара Грубића.

(Црногорско подворје у Москви.) „Гл. Црног.“ јавља: Како у руским листовима читамо, у Москви и Петрограду у круговима сачуственим Славенима расправља се сада питање о установљењу Црногорског Подворја у Москви, по примеру Српског, Јерусалимског и Антиохијског Подворја. При избору места за ово подворје има се у виду земљиште, које припада познатој московској цркви св. Трифуна. За разлог овом избору служи то, што је за владе императора Александра I. тадашњи владика црногорски Петар I. пренео у тај храм моћи св. мученика Трифуна. У прошлој години, о крунисању цара рускога, Његово Височанство књаз походио је ову светињу у Москви, и примивши трифуновску депутацију с московским митрополитом на челу говорио је чувену беседу „о узајамности између велике Русије и малене Црне Горе,“ при чем је учинио и прилоге цркви угодника. Црква св. Трифуна има и данас веома знамените приходе и капитале.

(Први магистар фармације на загребачком свеучилишту) јесте госп. Милош Петковић, који је прошле суботе као такав заклетву положио у присуству председника испитне комисије г. дра Каливоде и свеучилишног заступника квестора г. Певалека.

(„Позору“ и „Слободи“) одузето је наредбом земаљске владе троједничке право продаје на комад по трафикама и другим филијалима тих листова у Загребу тако, да се поједини бројеви њихови од сада могу добити само у дотичним администрацијама.

(Рецепт против двобоја.) Неки љути или боље рећи луди кавгаџија талијански именом де Вит претрпео је ово дана трогателно кораблокрушеније. Тек што је у двобоју са проф. Паринијем овога тешко ранио, бранећи „част“ неког због просте преваре на осам година осуђеног женскиња, дође му воља да заметне кавгу и са уредником талијанског листа „Фракаса“ Лујђи Лодијем. Де Вит сматрао се што-но реч очепљен неким чланком Лодијевим, те му услед овога посла писмо у ком очитова, да он, Лоди, замисли себе да га је писац писма преко и уздуж исћушкао. Де Вит надао се да ће првом поштом добити позив на двобој. Место овога стиже овај брзојав од госп. Лујђи Лодија: „Исћушкан Вашим писмом, убијам Вас брзојавно. Замислите себи да сам Вас убио, и јавите ми дан и сахат када ће бити Ваш погреб.“ — Није потребе да напоменемо, да су смејачи били на страни госп. Лујђи Лодија.

(Хаџи — Лоја) познати усташки вођа босанских мухамедоваца из доба окупације отпуштен је правилније речено отпраћен је 12-ог о. мес. из тврђаве Терезијенштата у Ческој у своју постојбину Хаџи Лоја уживао је 5 година гостопримство „профуса“ терезијенштатског. Знаће бар тушта напричати својим земљацима.

(Крађа на пошти.) Из Пеште јављају, да је онамо стигла пре три дана пошиљка новаца из бечке државне касе, коју су пошиљку чиновници држ. благајне угарске примили и пренели у оно оделење благајничког звања, које је одређено да се у њему отварају све новчане пошиљке. Ту се место једног сандучића са 30.000 фор. нашао сличан сандучић са три у папир замотана комада обичне цигље. Не зна се, да ли је измена сандучића у Бечу или у Пешти извршена. Ако ствар остане на угарској полицији, тешко да ће се икада што дознати, јер ревна полиција та није још никако ни извршиоцима оне велике крађе од 250.000 фор. у траг ушла.

(Извршење смртне пресуде.) Из Париза јављају, да је сенатор Мартен поднео предлог, да се при извршењу смртних пресуда не употребљује више гиљотина, но какво хемијско средство, које сместа убија.

Политичке вести.

— **Велики жупан арадски известио је тамошњег градоначеоника, да ће Њег. Велич. цар-краљ Фрања Јосиф 17-ог (29-ог) августа у Арад приспети. — У Тамишвар неће Њег. Величанство долазити.**

— **„Лоју“ брзојављају из Загреба, да ће се бан Кун 2-ог августа по рим. кал. повратити у Загреб.**

— **Из Загреба јављају, да је 15-ог о. мес. под председништвом секционог предстојника Вончине држана конференција, у којој су прихваћени предлози владини у погледу измене организационог статута свеучилишног. Конференцији присуствовали су и неколикина свеучилишних професора.**

— **„Аграмер Цајтунг“ доноси из пера Мишкатовићевог веома оштар чланак, у ком писац жестоко усуђује поступак опозиционих странака, доказујући, да политика тих странака мора упропастити Троједницу.**

— **Немци у Ческој иступили су из културног већа земаљског. У седници тог већа држаној 19-ог о. мес. прочитана је дотична изјава чланова Немаца. Председник већа кнез Шварценберг одбио је изјаву као стварно сасма не оправдану.**

— **Краљ грчки Ђорђе стигао је 19-ог о. м. у Кодањ.**

— **Председник сената црногорског војвода Божо Петровић примљен је 19-ог о. мес. од султана цариградског у нарочитој аудијенцији.**

— **Из Београда побијају вест, да је влада бугарска позвала велесиле да посредују између ње и Србије. Напротив, велесиле одважиле се на то из сопствене иницијативе.**

— **Из Београда јављају даље, да се питање о српско-бугарском спору приближује своме решењу. Заступници посредујућих велесила послали су овима своје предлоге у ствари изравнања тог спора, и очекују сада одговор, односно даље упутство.**

— **Из Рима наговешћују скоро успешно довршење преговора међу Ватиканом и владом руском. Бутењев биће наименован за заступника руског при Ватикану.**

— **Комора француска прихватила је са 294 гласова против 191 предлог о ревизији устава по сенатовој редакцији. Сви исправци повучени су натраг, ал само за време, јер ће у конгресу поново бити стављени.**

— **Конгрес у Версељу у ствари ревизије устава француског, сазван је за понедеоник у 1 сах. по подне.**

Народна просвета

(Школа. — Књижевност. — Уметност. — Позориште.)

Изашао је II. број **„Старинара Српског археолошког Друштва“**, што га у Београду уређује вредни српски археолог г. М. Валтровић. Садржај му је: 1. Откопавања у Костолцу (наставак) од М. Валтровића. — 2. Споменице о узећу Београда од Турака год. 1688. 1717. 1789. (наставак) од Хуга Вајферта. — 3. Дукљанинова Прапратна, од Љуб. Ј-ића. — 4. Старосрпски натпис у Попову Пољу, у Херцеговини, од Вида Вулевић-Вукасовића. — 5. Редак дубровачки бакрен новац — фолар — из XV. века, од М. Валтровића. — 6. Дописи. Из Беле Паланке, од Тасе Јеленића. — Из Куршумлије, од Мих. Ст. Ризнића. — 7. Разне вести. Уз овај број иду две фототиписане и једна литографисана таблица. — Годишња је претплата 10 динара, поједини број стаје $2^1/_2$ дин. Пријаве на чланство и ствари за друштво имају се слати уреднику г. Мих. Валтровићу, чувару народнога музеја у Београду.

Као што овај садржај казује, II. број није ни мало заостао за I-вим. Садржај му је исто тако богат, забаван и поучан. Откопавања у Костолцу постају све занимљивија. Вешто перо г. Валтровића описује нам врло јасно римске гробове, који су ту откопани. Том приликом дотиче се душевност његова и несталне судбе људске, која ни после хиљаду и толико стотина година земне остатке човечије на миру не оставља. Но чујмо њега самог шта о том вели:

„Велику су пошту Римљани одавали својим мртвима. Најстрожије су вршили обреде погребне, које им је прописивала вера и мудра друштвена уредба. Частан погреб кад умре, леп спомен међу живима, а мира у гробу, желео је сваки Римљанин себи е своме. Жељу ту од чести исказују многи натписи па надгробним споменицима римским. Ossa tua bene quiescant; ossa placide quiescant, (мир пепелу твоме костима твојим); Jam quietus ero (већ једном бићу на миру); Aliquando securus sum (једва сам једном спокојан), и подобне речице падоше ми на ум кад год би коју гробницу отварао, и даваше ми да мислим о томе, како нема у ствари тога, што оне казују. То је јамачно предвиђао и осећао и онај Римљанин, који је на надгробном споменику своме, речима: Quisquis es homo et vos sodales meos cunctos rogo per deos superos inferosque, ne velitis ossa mea violare, молио сваког и свеколике пријатеље своје, именима богова небесних и подземних, да му кости не дирају, а и онај који је мислио да ће сачувати гробницу своју од повреде клетвом: Quisquis hoc sustulerit aut laeserit ultimus suorum moriatrur, т. ј. нека би све своје посарањивао, па онда тек умро онај, који би му надгробни споменик дигао или оштетио.

Данас а и кроз толике векове, од како је римског народа нестало, не помажу и не помогоше ни молбе ни клетве. Разни споменици римски даваху и дају једном грађе за рад на пољу науке, а другом за подизање палата, станова, стаја и других зграда.

Но ваља да распростремо ону пошту, коју дајемо својим мртвима и на самртне остатке оних, којима је својта пре хиљаду пет и више стотина година долазила на гроб, да по свом могућству чини спомен, најпре после девет дана, па онда више пута у години, а нарочито концем исте; да том приликом даје дању, подели међ сиротињу јестива и новаца, да окади гроб мирисавим кадивом, да на њему припали жижак, да га окити цвећем, да на њему засади цвеће, дрва или лозу и да другим сличним знацима и делима искаже, колико су јој драги били покојници и како их се сећа.“ —

Врло су занимљиве и врло вешто пластички израђене на фототиписаним таблицама споменице о узећу Београда од Турака. Нумизматичка збирка г. Хуга Вајферта једна је од најбогатијих и највреднијих у нашим пределима. У њој се налазе и ове споменице, од којих су неке од бакра, неке од сребра коване. На њима се с једне стране виде верне слике царева Леополда I., Карла VI., Јосифа II., кнеза Евђенија савојског и Максима Еманујила баварског. На другој страни су разне митолошке и алегоријске слике, које се односе на заузеће Београда и које нам још и данас причају боље него и која историја о оном препуном осећају усхићења и највећег одушевљења, које је тим приликама па двору аустријском све духове обухватало. Међу овим споменицама имаде више такових, које до сад још нигде нису приказане, које дакле у највеће реткости спадају и збирци г. Вајферта тим већу цену дају. Г. Вајферт описао је ове своје споменице врло јасно, само је штета, што латинске реченице нису преведене, те су тако широј публици неразумљиве, која се, судећи по списку потпомажућих и чланова утемељача, почиње за „Старинара“ интересовати, што исти у пуној мери и заслужује.

Ми смо г. Вајферту врло благодарни, што је нашу још у повоју налазећу се археолошку књижевност овим лепим прилогом обогатио, и надамо се, да ћемо се са занимљивим предметима његове богате збирке још који пут у „Старинару“ састати.

И остали чланци, што их овај број „Старинара“ доноси, пуни су занимљивих података о прошлости српских земаља. Но за цел књижевног приказа довољно је и ово, што овде износимо, и зато свршујемо овај приказ у нади, да ће „Старинар“ бити свагда радо виђен гост у српским интелигентним круговима. Наша публика потпомаже доста листова, који под изликом, да јој пружају „забаве и поуке“, извршују формалне атентате на здрав укус нашег читалачког света. Потпомогнимо дакле једаред и такав лист, који ће нам у слободним часима и лепе забаве и корисне поуке пружити.

Народна привреда.

Земљорадња. — Индустрија и занатлијство. — Трговина. — Финансија. — Саобраћајна средства.)

(Колико ће поједине земље имати да увезу или да извезу хране ове године) о томе је северо-америчком савезничком савету тамошње пољопривредно звање поднело ове податке. По томе ће рачунајући на бушле (бушл чини 35 литара) ове године имати да увезу хране са стране и у количини: Шведска 990.000 бушала, Норвешка 725.000 б. Немачка 21,286.000 б. Холандска 8,000.000 б Белгија 16,000.000 б. Велика Британија (Енглеска) 150,000.000 б. Француска 120.000,000 б. Шпањолска 8,000.000 б. Швајцарска 10,000.000 б. Португалска 6,000.000 б. Италија 6,000.000 буш. Грчка 11,000.000 б. у Јевропи укупно 356,951.000 бушала — у Африци 800.000 б. у Азији 1,000.000 буш. у Америци 16,500.000 б. — целокупна количина хране што ће се по томе имати ове године да увезе у све поменуте земље, чини дакле 375,251.000 бушала.

Напротив рачуна се, да ће ове земље и то у назначеним количинама имати да извезу хране ове године Аустро-Угарска 11,500.000 бушала. Турска 9,000.000 б. Румунија 12,600.000 б. Србија 3,000 000 б. Русија 74,000.000 б. у Јевропи укупно 110,000.000 б. Ист. Индији 30,000.000 б. у Алжиру 3,000.000 б. у Аустралији 18,000.000 б. у Чили 5,000 000 б. у Мисиру 6,000.000 б. у другим земљама 15,000.000 б. Свега укупно 187,100.000 б. а у северо-американским сједињеним држ. 188,151.000 б. и тако би била целокупна количина хране, што би се ове године имала извести из поменутих земаља у друге земље 375,251.000 бушала што равно одговара количини хране, што ће је по горњем рачуну потребовати горе назначене земље са стране. Ови рачуни изгледа да су вероватни, што се тиче иностраних земаља, што се пак тиче саме Америке, у томе изгледа да су мало претерани, јер тешко да ће се из сев. Америке ове год. извести на страну 188.151.000 бушала хране, као што је по овоме рачуну изложено.

(Мењање хране коњима). Мисли се, да промена хране код коња не може тако да уди, као код говеда. То је погрешка; и коњу може прелазак из једне хране на другу исто тако да поремети варење, као говеду. И за то, кад се коњи хоће да хране зеленом храном, онда ваља првих дана полагати им од зелене хране само једну четвртину целе смеше сирове суве хране. После осам дана, додавање зелене хране ваља повећати на половину, и идућих недеља за тим може да се додаје и за три четвртине зелене хране.

Исто тако мора се поступно прелазити ка сувој храни, или ма којој другој смеши хране. Непажња у овоме може много да науди; неизбежне последице су: поремећено варење и изнемоглост тела, што се тако лако и брзо не може да поправи.

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈОНСКЕ РАДЊЕ Стевана Костовића у Будим-Пешти

од 19. (31) јула.

Жито из Потисја	—	—	—	—	79	81	ф.	9.70	ф.	9 75
„ „ „	—	—	—	—	77	78	„	9 55	„	9.60
Жито банатско	—	—	—	—	76	81	„	9.25	„	9 60
„ „	—	—	—	—	74	75	„	9.20	„	9 25
„ „	—	—	—	—	—	—	„	—.	„	—.—
„ бачко	—	—	—	—	79	80	„	9 70	„	9.75
„ „	—	—	—	—	76	78	„	9.50	„	9.60
Жито влашко	—	—	—	—	76	78	„	8.25	„	8 60
„ „ по квалитету	—	—			74	75	„	8.—	„	8 25
„ српско	—	—	—	—	74	—	„	8 50	„	8.60
„ „	—	—	—	—	—	—	„	—.—	„	—.—
Узанц-жито за март-април					—	—	ф.	9·88	„	9.40
„ за септ.-октобар	—	—	—		—	—	„	9.05	„	9 07
Раж мађарска	—	—	—	—	—	—	„	7.40	„	7.60
„ влашка	—	—	—	—	—	—	„	6.70	„	6 80
Јечам за храну	—	—	—	—	—	—	„	6·40	„	7.—
„ за пиваре	—	—	—	—	—	—	„	8·50	„	9·—
„ влашки	—	—	—	—	—	—	„	6 20	„	6.40
Зоб трг. роба	—	—	—	—	—	—	„	7.30	„	7.40
„ фина роба	—	—	—	—	—	—	„	7.50	„	7.70
Узанц-зоб за март-април 1883.					—	—	„	6.80	„	6 82
„ за септ.-октобар	—	—	—		—	—	„	6 50	„	6 52
Проја мађарска	—	—	—	—	—	—	„	7.25	„	7 50
„ влашка	—	—	—	—	—	—	„	7.75	„	8.—
„ влашка за пролеће	—	—	—	—	—	—	„	—	„	—·—
Кукуруз, готова роба, банатски					—	—	„	6.60	„	6 65
„ „ „ влашки	—	—	—	—	—	—	„	—.—	„	—.—
„ за мај-јуни банатски					—	—	„	—.—	„	—.—
„ за јуни-јули банатски нови					—		„	—.—	„	—.—
Кукуруз за јули-август	—	—	—	—	—	—	„	—.—	„	—.—
„ за август-септембар	—	—	—		—	—	„	6·63	„	6.65
„ за мај-јуни 1885.	—	—	—	—	—	—	„	6.20	„	6.22
Репица готова роба Kohl	—	—	—	—	—	—	„	12 75	„	13.—
„ банатска	—	—	—	—	—	—	„	11·50	„	12·—
„ за август-септембар Kohl 1884.					—	—	„	13.7/8	„	13.—
„ за јули-август банатска					—	—	„	12 7/16	„	—.—
Горушица по квалитету	—	—	—	—	—	—	„	6.50	„	6.75
Мукар „ „	—	—	—	—	—	—	„	9.—	„	9.25
Ланено семе по квалитету	—	—	—	—	—	—	„	12.50	„	13.—
Кудељно семе „	—	—	—	—	—	—	„	14.75	„	15.—
Виколј по квалитету	—	—	—	—	—	—	„	6·50	„	7.—
Пасуљ бели нови	—	—	—	—	—	—	„	9 25	„	9.75
„ „ стари	—	—	—	—	—	—	„	7.—	„	8.—
„ шарени	—	—	—	—	—	—	„	6 75	„	7.—
Погачице од репице	—	—	—	—	—	—	„	5.50	„	6.—
Погачице од горушице по квалитету					—	—	„	5.—	„	5.50
Паприка трг. роба	—	—	—	—	—	—	„	17.—	„	18.—
„ фина роба	—	—	—	—	—	—	„	45.—	„	48.—
Мед оцеђен	—	—	—	—	—	—	„	32.—	„	33.—
„ вошчан	—	—	—	—	—	—	„	29.—	„	31.—
„ за октобар-новембар оцеђен					—	—	„	—.—	„	—.—
Восак розенауски	—	—	—	—	—	—	„	144.—	„	146.—
„ славонски	—	—	—	—	—	—	„	145.—	„	147.—
Шљиве српске гот. роба у бурадима					—		„	—.—	„	—.—
„ „ „ „ у џакови					—	—	„	7.75	„	9.—
„ узанц роба за окт. нов. у бурадма							„	—.—	„	—.—
„ „ „ „ у џакови					—	—	„	10.25	„	—.—
„ босанске гот. роба нова у бурадма							„	—.—	„	—.—
„ „ „ „ у џакови					—		„	7.75	„	9·—
„ узанц роба за окт. нов. у бур.							„	—.—	„	—.—
„ „ „ „ у џакови					—		„	10.50	„	—.—
Пекмез, готова роба, славонски					—	—	„	24.—	„	25.—
„ банатски	—	—	—	—	—	—	„	—.—	„	—.—
„ август-септембар славонски					—		„	19 50	„	20.—
Свињска маст варошка	—	—	—	—	—	—	„	54.—	„	54.50
„ „ сеоска роба	—	—	—		—	—	„	52.—	„	53.—
Сланина сољена варошка	—	—	—	—	—	—	„	49.—	„	50.50
„ „ сеоска роба	—	—	—		—	—	„	47·—	„	49.--
Шпијарке прима мађарске 1882					—	—	„	16.—	„	17.—
„ прима мађарске 1883					—	—	„	12.50	„	14.—
Шпијарке секунда „ 1883					—	—	„	9.—	„	11.—
„ прима српске 1881.					—	—	„	15.50	„	16.—
„ прима босанске 1883.					—	—	„	12.—	„	13.—
Овчије коже српске по 102 ком.					—	—	„	131.—	„	156.—
„ „ босан. и хрв. по 56 ком.							„	42.—	„	47.—
Јареће за обуће по 102 комада					—	—	„	136.—	„	150.—
Јагњеће српске нове 102 ком.							„	90.—	„	115.—
„ нове хрватске 102 комада					—		„	110.—	„	120.—
Козије хрватске за 56 кила					—	—	„	64.—	„	67.—
„ мађарске и ердељске за 50 кила							„	—.—	„	—.—
„ српске за 56 кила					—	—	„	63.—	„	67.—

све без ногу и рогова са 2% шконто.

Храна. До јуче је била цена старог жита сасвим непромењена, али данас је пала иста са 5 н. усљед јаке лабавости нове робе, која је пак ослабила у цени са 20 н. Данас је дошла Америка са $1^1/_2$ ценсом јефтиније, те тако су били термини сасвим лабави и бележе као горе. Кукуруз готова роба, као и термин ослабио је, а за мај, јуни јако је пао и поглавито има се приписати исто лабавом правцу свију осталих врсти хране, а к томе још нису хрђави ни извештаји о него-

вом стању. Јечам и раж олабавали су. Зоб правац рада уступа и веома тешко даје се продати стара роба, а нова зоб тако се јако довози, да се само слабе цене могу постићи за њу, те нам предстоји даљи пад цена.

Продукти. Врло је мало промене у послу са шљивама и за Амер. рачун не може се данас продати готова роба преко ф. 7¾ у 56 клгр. било то сад босанска, или српска, за немачки рачун не пазари се ништ. Босански шлус за окт. нов. нуди се по ф. 10.50, а српски узанс по ф. 10.25; један шлус за окт. нов. српске робе од 100 ком. продан је по ф. 11¼. Пекмез је јако нуђен, а цене истог изгледају доста високе. прама онима од шљива, због чега имамо овде на плацу пештанске и моравске фирме као продавце, те се мисли, да ће цене на даље пасти. Репица је ослабила у цени и како шлус, исто тако и готова роба нуди се јефтиније.

Исправак.

По жељи госп. Св. Љ. Гавриловића вредног секретара Српског Пољопривредног Друштва у Београду и писца по нами саопштеног чланка: „О сређивању хране“ обнародујемо овај исправак:

„У чланку „Жетва“ омакла се првобитно при преписивању погрешка где се говори о косачицама машинама, споменути су као радна стока „коњи и (погрешно) волови“ а међу тим се волови никако не употребљују за кретање горњих машина, ма да би се можда и могли употребити наши хитлени и издржљиви волови т. зв. „подолске расе“ — но колико је мени познато, то није још опробано.“

Јавна захвалност.

Славној српско-православној црквеној општини тамишварској, која ме је за школовања мога на српској учитељској школи сомборској штипендијом потпомогла, овим јавно на милостивој припомоћи тој, честитој општини најусрдније благодарим и кличем из дубине благодарне душе: хвала, хиљадиле се Бог дао такове честите и племените општине.

У Новом Саду 19. јула 1884.

Захвална
Олга Ракићева
свршена приправница.

Јавна захвала.

Велештованом грађанству новосадском, свима и сваком нека вам је од мене искрена благодарност на љубави и пажњи, коју указасте многобројним присуством на погребу непрежаљене ми супруге

ЈУЛКЕ Ђ. ПОПОВИЋА
рођ. Јовановића

дне 19. (31.) јулија о. г. — и тим ублажити хтедосте у жалости мојој голем и непрежаљен губитак.

Особито нека је хвала пречастном свештенству, пошт. професорској колегији српске велике гимназије, и осталом пошт. учитељству нашем, слав. уредништву „Заставе“ „Добротворној Задруги Српкиња Новосаткиња,“ па врлој Српкињи гђци Милеви Костићевој, па драгим пријатељима и знанцима и трговцима — која свиколика и свеколике присуством својим тужну ову свечаност увеличасте.

У Новом Саду 22. јулија 1884.

Ћира М. Поповић.

РАСПОРЕД
БЕСЕДЕ С ИГРАНКОМ,

коју приређује добротворна задруга Српкиња Новосаткиња на дан свечаног отварања изложбе женских ручних радова, у Новоме Саду 22. јула (3. августа) о. г. у дворани гостионице „код царице Јелисавете.“

1. „Бачки напеви“, за мушки збор удесио Др. Јован Пачу, пева Сомборска певачка дружина.
2. Говори гђа Савка Суботићка.
3. а) „Cantique d' amour“, од Фр. Листа.
   б) „Fantaisie sur les themes serbes“. саставио Фрања Гал, свира на гласовиру Фрања Гал.
4. „Хајдмо браћо“, од Хавласе, пева Карловачка певачка дружина.
5. а) „Ангелъ“
   б) „Мнѣ жалъ тебя“, од Варламова, уз пратњу гласовирску пева гђца Јелена Угљешићева.
6. „Онамо, онамо“, од Јенка, пева карловачка певачка дружина.
7. а) „Где си душо“ од Зајца.
   б) „Море ми је љубав твоја“, од Јенка, уз пратњу гласовирску пева Стеван Дескашев, члан Загребачке опере.
8. „Concert“, од Волтермана, свира на виолончелу Роберт Толингер.
9. „Српска молитва“, од З. Ј. Ј. за два гласовира и мешовити збор удесио Др. Јован Пачу. пева Сомборска певачка дружина.

Улазна је цена: од особе 1 ф. 50 н., за породицу 3 ф. а. вр.

Почетак у 8 сахата у вече.

ПОЗИВ
НА
СВЕЧАНО ОТВАРАЊЕ ИЗЛОЖБЕ
НАРОДНИХ И ВЕШТАЧКИХ РУКОТВОРИНА СРПКИЊА
У НОВОМ САДУ
дана 22. јула (3. августа) 1884.

Част је „Добротворној задруги Српкиња Новосаткиња“ јавити српском и осталом свету, да ће се изложба народних и вештачких рукотворина Српкиња свечано отворити у недељу 22. јула (3. августа) о. г.

Распоред свечаности овај је:

У 8½ сахата у јутру призивање светога духа у св. Николајевској цркви.

После свршеног призивања светог духа долази се у порту св. Николајевску, где ће се на месту, удешеном за то, обавити свечано отварање изложбе овим начином:

Начелница задружна Јулијана Радовановићка поздравља госте и отвара свечани састанак.

Перовођа задружни Аркадије Варађанин говори о постанку и задатку изложбе.

Начелница отвара изложбу.

При свечаном отварању суделоваће војничка глазба ц. и кр. пуковније барона Филиповића.

Изложба се налази у просторијама овдашње српске основне школе.

Изложба ће трајати од 22. јула до 6. августа (3—18. августа) о. г.

На ово свечано отварање позива се учтиво сва поштована публика.

Из седнице одбора „Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња“ држане у Новом Саду 7. (19.) јула 1884.

Перовођа: **Аркадије Варађанин.** Начелница: **Јулијана Радовановић.**

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

НАЈЗГОДНИЈИ ПОКЛОН

Највеће и најугледније издање књижарско у Срба.

Довршена је сасвим и подпуно изашла је и увезана је у богато израђене дивот-корице

ПЕВАНИЈА
ЦЕЛОКУПНА ДЕЛА КЊИЖЕВНА
ЗМАЈ-ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА

у двојаком издању по 80 табака кварт највећега формата.

Овим монументалним делом песничким и најмонументалнијем досад у Српству издањем књижарским хтедосмо прилике дати нашем поштованом читалачком свету, да у целини има умотворине песника над песницима Змај Јована Јовановића.

ЦЕНА ЈЕ „ПЕВАНИЈИ“ ЗМАЈ-ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА:

Издању за народ (у десет свезака) увезана у дивот-корице богато израђене и златним шарама украшене — — — — — — ф. 6.—

Дивот-издању (у десет свезака) увезаном у дивот-корице израђене и златним шарама украшене — ф. 8.50

Ово исто са златним обрезом (Goldschnitt) — — — — — ф. 9.—

У Новом Саду месеца јула 1884.

Српски књижари
Браћа М. Поповићи.

Ко у напред новац за целокупно дело пошаље (или у наточ), добија уобичајени проценат од 30 процената — у књигама нашега издања.

ЗГОДНА ПРИЛИКА. Да би сваки „Певанију“ набавио дајемо одсад и на одплату у месечне рате по ф. 2.— или ф. 1.50.

ЗГОДНА ПРИЛИКА. Да би сваки „Певанију“ набавио дајемо одсад и на одплату у месечне рате по ф. 2.— или ф. 1.50.

КЊИЖАРА ЛУКЕ ЈОЦИЋА И ДРУГА.

Изишла је из штампе нова и савремена књижица:

КАКО СЕ ВАЉА ЧУВАТИ И ЛЕЧИТИ
од
КОЛЕРЕ.

ЗА НАРОД НАПИСАО
Др. ИЛИЈА ОГЊАНОВИЋ
практ. лекар у Новом Саду.

(Прочитано у седници „задруге лекара и апотекара доње Бачке“ 9. јулија 1884.)

Садржај је овој књижици: I. Две-три речи у напред. II. Од чега долази колера. III. Како се ваља чувати од колере. IV. Како се убија гад (дезинфикује.) V. Како се од колере лечи.

Писац се трудио да што разговетније обавести народ како му се чувати ваља од ове тешке заразе, која је ногом својом крочила већ и у саму Европу, те ако се и власти и сваки појединац својски не заузму око тога, да се несретној болештини тој стане на пут, могла би нас велика несрећа снаћи. С тога ваља сваки појединац да за рана проучи шта му ваља чинити, те сви сложно да порадимо, да нас невоља ова сретно мимовђе. Писац се служио делима најискуснијих људи у овој ствари, као проф. Леберта, Драше-а, Нимајера, Коена, и др.

Књижици је цена 20 новч., ко нам пошље за 5 књига у напред новац, том дајемо шесту књигу приде и шаљемо у крстоплету о нашем трошку.

Наруџбине молимо да нам се одмах шаљу јер се од ове књиге неће велики број штампати, пошто је продаја њена само за извесно време скопчана.

Књижара Луке Јоцића и др.
у Новом Саду.

Излазио је

ЈАВОР
ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Власник **Змај-Јован Јовановић.** Уредник **Др. И. Огњановић.**

Број 30.

Садржај: Пуста жеља, песма од Риста; Савест му судила. Приповетка из народног живота од Јов.; „Добри“ су људи, од М. Ђ. Привреница; Лепа Вида, роман Јосифа Јурчића; Друго коло народнијех ријечи, што их нема у „Rječniku hrv. ili srp. jezika“, од Моја Медића; Слон од Д. Јеврића. — Листак: „Српска молитва“ за мешовити збор уз пратњу два гласовира од др. Јована Пачу-а, приказ Драгутина Блажека; Књижевност: Неколико речи г. Аугусту Харамбашићу на његов „Odgovor Javoru“ у „Hrvatskoj Vili“ од ње; Допис из Београда (цртеж папирног новца од 50 дин.); Белешке (Бранкови венци, одбори за пренос костију); Равно (Како се бирају и инсталирају црквени тутори — клисаре — у Босни, од митрополита С. К.). Нове књиге. Позив на свечано отварање изложбе. Књижевне вести.

„Јавор“ стаје за Аустро-Угарску и Босну и Херцеговину на четврт године 1 ф. 25 новч.; за све остале земље 1 ф. 50 новч.

„Јавор“ излази **сваке недеље** на великом табаку фине шамоа-хартије.

У Новом Саду.

Књижара Луке Јоцића и др.
издавач „Јавора“.

ОГЛАСИ.

СПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА
ПАЈЕ РОМАНОВИЋА
у Новом Саду
потребује једног млађег спомоћника и **једног шегрта**. Они који говоре српски, немачки и мађарски, и са добром препоруком, имају првенство. 1 3

Шпецерајска и мешовита трговина
Н. ЂУРИШИЋА
у Руми
потребује једног добро извежбаног и солидног помоћника, који је поред српског, немачком и мађарском говору вичан. Иста треба и два одрастнија шегрта. 1—3

ШПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА
ТОШЕ АРСЕНИЈЕВИЋА
у Панчеву
потребује једног доброг помоћника, који одма ступити може. Захтева се да зна српски, немачки и мађарски језик. 2 2

У ГВОЖЂАРНИЦИ
Е. Л. ПАНАЈОТОВИЋА
у Митровици
могу одма један момак и један шегрт места добити, шегрти из добре куће и који су бар једну разлику свршили имају првенство. 3—3

НЕГОТИНЦА
ЦРНОГ ДЕСЕРТ ВИНА
шиљем **франко царина и поштарина** с повуком (Nachnahme.)
1 бариљу са 4 литре садржине по ф. 3.—
1 „ „ 8 „ „ ф. 5.50
Мита Радосављевић,
Београд, савска улица.
12—

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ
РАЗНИХ
МИНЕРАЛНИХ ВОДА
У ТРГОВИНИ СПЕЦЕРАЈА И ДЕЛИКАТЕСА
Д. КОДЕ
У НОВОМЕ САДУ. 27—30

ОГЛАС.

Овде код алмашке цркве преко пута од школе на ћошку налазећа се башта из слободне руке продаје се. Даље се може код г. Николе Николића иначе код Шарана распитати. 2—3

ПРВА СРПСКА ФАБРИКА
СВАКОВРСНИХ
ЖЕНСКИХ И ДЕЧИЈИХ ОБУЋА
Д. БОШКОВИЋА
У БУДИМ-ПЕШТИ
препоручује по следећој цени:

1	туце дечијих кожних регата	од №	20—24	по фор.	12.—
1	туце дечијих веће „	„ „	25—29	„ „	15.—
1	„ девојачких „	„ „	30—34	„ „	20.—
1	„ великих „	„ „	35—40	„ „	26.—
1	„ вел. кит жути штеп регата	„ „	35—40	„ „	48.—
1	„ вел. од лака жути штеп рег.	„ „	35—40	„ „	48.—
	На цуг.				
1	туце дечијех од шагрина бизмарк	од №	25—29	по ф.	22.—
1	„ „ руски лак	„ „	25—29	„ „	26.—
1	„ девојачких „ „	„ „	30—34	„ „	32.—
1	„ „ од шагрина	„ „	30—34	„ „	26.—
1	„ велике „ „	„ „	30—34	„ „	37.—
1	„ „ од гемза	„ „	30—34	„ „	29.—
1	„ „ руски лак са гемз-ајисац	„	30—34	„ „	41.—
1	„ „ „ „ са кит-ајисац	„	30—34	„ „	46.—
1	„ „ „ „ са чојом-ајисац	„	30—34	„ „	48.—
1	„ „ кит сасвим, коване	„	30—34	„ „	46.—
1	„ „ „ „ штеп жути	„	30—34	„ „	54.—
1	„ „ салон лак	„ „	30—34	„ „	54.—
1	„ „ руски лак	„ „	30—34	„ „	54.—

Свако туце са пине рачуна се више фор. 4.—
Остали сви квалитети извршују се по налогу. 2—8

КОСТА СТОЈАНОВИЋ
ГРАЂЕВИНСКИ БРАВАР У НОВОМ САДУ,
у ћурчијској улици број 1788.
Препоручује своје сложиште свију врста
ОГЊИШТА ШТЕДЊАКА (шпорхерта)
И ФУРУНА ЗА КОТЛОВЕ
као и нову повлашћену врсту
СТОЛНИХ ОГЊИШТА ОД БЛЕХА И КАЉЕВИМА ОБЛОЖЕНИХ,

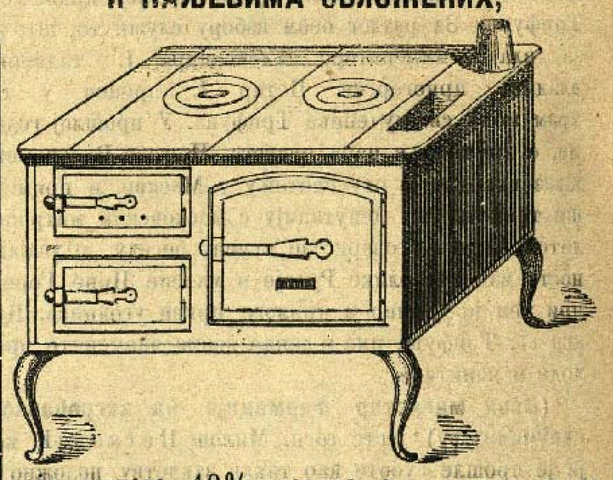

који уштеде 40% горива а удешени су за угљен-брикет. — Прима и извршује сваки **браварски посао** на **грађевини, ограде порте, гробова** по **најновијем укусу**, а **најјефтинијој цени**, исто тако и све **оправке** са **најсолиднијом израдом.** 10—

Потребујем и два шегрта.

ЧУЈТЕ И ДИВИТЕ СЕ!

Roborantium (есенција за косу и браду) средство, које је основане на научној основи и многом успеху, против ћелавости, опадања косе, перути и осећивања косе. Једино, фактичним успехом овенчано средство, које чини да брада расте или да гушћа бива. Због свог освежавајућег и оживљавајућег својства „roborantium“ је поуздано средство против слабог памћења и главобоље. Цена оригиналном флакону ф. 1·50, пробни флакон фор. 1·—

Kosmetikum (зејтин за јачање косе) фини и недостижан, мекша косу и чини је таласасту. Оригин. флакон фор. 1·50, пробни флакон фор. 1·—

Eau de Hébé, источњачко средство за лепоту, проузрокује природну нежност, бељину и свежину појединих делова тела, уништује пеге и флеке. Цена 85 новч.

Bouquet du Serail de Grolich парфим за цепне мараме за елегантни свет. Бисер свију парфима. Због елегантне израде згодно и за божићни и празнички дар. Цена фор. 1·50.

Карпатска вода за уста радикални лек против сваке зубобоље, одстрањује рђав задах из уста и неопходно је нужна за одржање и негу лепих зуби. Цена 60 новч.

Уз сваку флашу добијају се **упутства за употребу, захвале и сведоџбе.**

Главни депо: J. Grolich in Brünn,

Посебни депоти: **Н. Сад:** Г. Плавшић апот. **Будапешта:** Neruda Nándor Hatvanergasse 10. **В. Бечкерек:** Л. Менцер апот. **В. Кикинда:** Е. Бретнер, апот. **Тамишград:** Ст. Тарцаји, апот. **Вршац:** Себ. Страх, апот. **Винковце:** Л. пл. Алеман, апот. **Сомбор:** Емил Гале апот. 10—

ПРОТИВ БОЛОВА У СТОМАКУ
РОХИЧКИ - КИСЕЉАК
НАЈБОЉЕ ОСВЕЖАВАЈУЋЕ ПИЋЕ
ШТАЈЕРСКИ ЗЕМАЉСКИ
ТЕМПЕЛ-ИЗВОР.

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ
КОД
ЈОСИФА ХОФМАНА
Budapest 10—28
Akademiegasse.

Одговорни уредник Тоша Бекић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.